

17.10.2019

EOAK/3621/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Tarkastaja Peter Fagerholm

HÄMEENLINNAN POLIISIVANKILA 1.7.2019

Tarkastuspöytäkirja

Osallistajat EOAK:sta

Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

Tarkastaja Peter Fagerholm

Osallistajat tarkastuskohteesta

Vartija - - -

Vartija - - -

1. YLEISTÄ TARKASTUKSESTA JA TARKASTUSKOHTEESTA

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) tarkoittamana kansallisena valvontaelimenä. Pääpainona kansallisen valvontaelimen tehtävässä on ennaltaehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden kohtelua ja oloja.

Apulaisoikeusasiamiehen sijaisen Mikko Sarjan määräyksestä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tarkastajat tekivät ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen Hämeenlinnan poliisiaseman vapautensa menettäneiden säilytystiloihin 1.7.2019.

Tarkastuksen aikana keskusteltiin työvuorossa olleen henkilökunnan kanssa ja tutustuttiin poliisivankilan valvomoon, ulkoilutiloihin, osaan pakkokeinolain perusteella vapautensa menettäneiden selleistä, osaan poliisilain perusteella vapautensa menettäneiden selleistä, tapaamistiloihin, peseytymistiloihin sekä vapautensa menettäneiden omaisuuden säilytystiloihin.

Tarkastajat keskustelivat yhden vapautensa menettäneen kanssa.

Tarkastajat saivat mukaansa lomakkeen, jolla haetaan tapaamista, lomakkeen, jolla tehdään ostokset ja kirjallisen ilmoituksen vapautensa menettäneen oikeuksista.

Tarkastuksen jälkeen poliisilaitokselta saatiin seuraavat asiakirjat:

- säilytystilan järjestyssääntö ja päiväjärjestys
- kiinniottopöytäkirjat asioissa 5590/P/1320/19/YJT/1 J/1329, 5590/P/1379/19/YJT/1 J/1388 ja 5590/P/658/19/YJT/1 J/662

Pöytäkirjaluonnos lähetettiin Hämeen poliisilaitokselle ja varattiin poliisilaitokselle mahdollisuus antaa siihen, sekä mahdollisista salassa pidettävistä kohdista, kommenttejaan ennen sen julkaisemista. Poliisilaitoksen esittämät kommentit on otettu huomioon tässä lopullisessa pöytäkirjassa. Julkaistavassa pöytäkirjassa tullaan salassa pidettävät kohdat peittämään.

2. TARKASTUSHAVAINNOT JA KANNANOTOT

Tarkastushavainnot ja oikeusasiamies Petri Jääskeläisen kannanotot niiden johdosta.

2.1 Säilytystilan tilat

Poliisiasema on valmistunut vuonna 2013 ja tilat olivat vielä hyväkuntoiset. Tarkastajat kiinnittivät erityisesti huomiota tilojen siisteyteen. Oli ilmeistä, että myös vartijat huolehtivat tilojen siisteydestä.

Poliisivankilassa oli 20 selliä poliisilakiperusteisesti kiinniotetuille, 27 pidätetyille ja 12 tutkintavangeille. Kaikissa selleissä oli ikkunat. Lisäksi oli kolme sumppua, kaksi peseytymistilaa, pyykinpesuhuone, punttisali, kolme tapaamishuonetta (joista yksi perhetapaamisia varten) sekä kolme ulkoilutilaa. Ulkoilutilat olivat varsin umpinaisia.

Kuva 1: Poliisivankilan ulkoilutila

Yksi selleistä (ns. invaselli) oli käytettävissä liikuntarajoitteiselle. Lisäksi yksi selli oli erityisesti varattu alaikäisille (ns. nuorisoselli). Nuorisoselli erosi muista selleistä ainoastaan siten, että siinä oli korotettu sänky.

Kuva 2: Inva- ja nuorisoselli

Kameraselleissä wc-istuin oli asianmukaisesti peitetty yksityisyyden suojan varmistamiseksi.

Yleisissä tiloissa oli tallentava kameravalvonta. Tallenteet säilyvät noin kuukauden.

2.2 Vapautensa menettäneet

Tarkastushetkellä poliisivankilassa oli yksi pidätetty, yksi pakkokeinolain perusteella ja yksi poliisilain perusteella kiinniotettu henkilö.

Uuden lain myötä ei juurikaan esiinny tilanteita, että tutkintavankeja säilytettäisiin yli 7 vuorokautta poliisivankilassa.

Tarkastajat puhuttivat yhtä kiinniotettua. Hän oli tyytyväinen poliisivankilassa saamansa kohteluun.

2.3 Henkilökunta

Säilytystilan esimiehenä toimii komisario - - -. Ylivartijana toimii - - -.

Ylivartijoita on yksi ja vartijoita 10. Kaksi heistä ovat naispuolisia. Kaikki ovat vakinaisessa työsuhteessa. Vartijoista kolme ei vielä ollut suorittanut poliisihallinnon vartijakoulutusta. Yksi vartijoista on ollut töissä yli kaksi vuotta ilman kyseistä koulutusta.

Poliisimiehet tekevät harvoin vuoroja poliisivankilassa. Resurssien käytössä tehdään tarvittaessa yhteistyötä Lahden poliisivankilan kanssa.

2.4 Säännöksistä ja säilytystilan oloista tiedottaminen

Henkilökunnan mukaan poliisipartio kertoo vapautensa menettäneelle kiinnioton perusteet.

Rikosperusteisesti vapautensa menettäneiden sellin ovissa oli tiedot kiinniotetun oikeuksista ja päiväjärjestys suomeksi. Muita kirjallisia ohjeita selliin ei anneta. Poliisilain perusteella vapautensa menettäneiden selleissä tällaista ohjeistusta ei ollut. Käytäntönä on kertoa suullisesti säilytystilan oloista ja kirjata se kiinniottopöytäkirjaan. Käytäntönä on myös aamulla kysyä vapautensa menettäneiltä halusta ulkoilla, peseytyä ja tehdä ostoksia.

Tarkastajien havaintojen perusteella jäi epäselväksi, miten oli saatavilla vapaudenmenetystä sääntelevää lainsäädäntöä. Myöskään vapautensa menettäneen käytössä olevasta kirjallisesta ohjeesta ei käynyt ilmi, kuinka säännökset saa käyttöönsä.

Laillisuusvalvontakäytännössä on kiinnitetty huomiota siihen, että pelkästään kirjallisen aineiston antaminen vapautensa menettäneille ei ole riittävää, vaan on suositeltavaa, että henkilökunta saapumisen yhteydessä oma-aloitteisesti kertoisi ainakin oleellisia perusasioita olosuhteista ja toiminnasta, kuten esim. sellihäilytyksestä, ruokailusta, ulkoilusta, suihkuun pääsystä ja soittamisesta.

Oikeusasiamies totesi, että vapautensa menettäneiden saama kirjallinen aineisto säilytystilan oloista oli varsin niukka. Poliisilain perusteella vapautensa menettäneillä tällaista aineistoa ei ollut lainkaan käytettävissään. **Oikeusasiamies kiinnitti poliisilaitoksen huomiota** siihen, että vaikka vapautensa menettäneille kerrotaankin suullisesti olosuhteista, myös kirjallisessa aineistossa olisi mahdollista nykyistä paremmin selvittää säilytystilan käytäntöjä. Aineiston tulisi olla saatavilla myös muilla kielillä kuin suomeksi. Poliisihallituksen ohjeen 2020/2013/5490 (Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta, kohta 2.6) mukaan vapautensa menettäneelle on viipymättä hänen saavuttuaan säilytystilaan tiedotettava säilytystilan oloista antamalla hänelle vapautensa menettäneen oikeuksista ja velvollisuuksista kertova lomake, putkalain 8 luvun 1 §:n mukainen poliisivankilakohtainen järjestyssääntö sekä kyseinen Poliisihallituksen ohje.

Oikeusasiamies kehotti poliisilaitosta myös huolehtimaan siitä, että poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaisesti vapautensa menettäneiden saatavilla on kokoelma vapautensa menettäneitä koskevista säännöksistä ja että vapautensa menettäneillä on tieto siitä, kuinka säännökset voi saada käyttöönsä.

2.5 Luettelo valvontaviranomaisista

Poliisivankilassa ei ollut saatavilla listaa poliisivankiloiden toimintaa valvovista viranomaisista. Poliisihallitus on kirjeessään POL-2017-41566 (24.11.2017) suosittanut, että poliisivankiloissa tulee olla saatavilla lista keskeisimmistä poliisivankiloiden toimintaa valvovista viranomaisista ja joka tarvittaessa voidaan antaa vapautensa menettäneellä. Poliisihallituksen kirjeeseen on liitetty tällainen lista (ohjeen liite 3).

2.6 Ruokahuolto ja ruoka-aineiden säilyttäminen

Henkilökunnan mukaan ruoka tilataan koko viikoksi pakkaseen. Ruoka lämmitetään mikrossa. Ruokaa tarjotaan päivittäin kolme kertaa. Lämpimiä aterioita tarjotaan kaksi ja niiden lisäksi iltapala. Yöllä tulleille voidaan tarjota välipalaa. Erityisruokavaliot joudutaan tilaamaan erikseen. Ruokailuajoista johtuen yöllä tulleet eivät välttämättä saa ravintoa ennen kuulusteluja. Tutkijoille on pyritty kertomaan siitä, että lounasaika on klo 10-11.

Säilytystilan päiväjärjestyksen mukaan lounas tarjotaan klo 10.30-11.30, päivällinen klo 16.30-17.30 ja iltapala klo 19-20.

Vartijoilla on hygieniapassit.

Oikeusasiamies piti ongelmallisena sitä, ettei säilytystilassa tarjota lainkaan aamupalaa. Ruokailujärjestelyissä iltapalan ja lounaan välille jää parhaimmillaankin yli 14 tunnin väli ja pahimmillaan yli 16 tunnin väli. On sinällään mahdollista, että vanki itse päättää iltapalansa syömisajankohdasta, mutta esimerkiksi pilaantuvien tuotteiden säilyttäminen ei selleissä onnistu. Järjestelystä johtuen on myös mahdollista, että yöllä tullut vapautensa menettänyt saa ravintoa vasta lounaalla. **Oikeusasiamies suositteli**, että säilytystilan ruokailuajoja arvioidaan uudelleen.

2.7 Peseytymismahdollisuudet

Säilytystilan järjestyssäännön mukaan vapautensa menettäneen on huolehdittava omasta puhtaudestaan ja säilytystilansa siisteydestä. Poliisivankilaan sijoitetuille järjestetään mahdollisuus suihkussa käymiseen vähintään kaksi kertaa viikossa, mutta pyydettyä mahdollisuuksien mukaan useamminkin.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että normaalisuusperiaatteen mukaisesti vapautensa menettäneellä tulisi olla mahdollisuus käydä suihkussa päivittäin.

Oikeusasiamies kiinnitti poliisilaitoksen huomiota siihen, että peseytymismahdollisuus tulisi järjestää päivittäin. Poliisihallitus on ohjauskirjeessään 24.11.2017 POL-2017-41566 katsonut, että päivittäinen peseytymismahdollisuus tulisi pyrkiä järjestämään.

2.8 Ostosmahdollisuuksien järjestäminen

Vapautensa menettäneillä on mahdollisuus tehdä ostoksia kanttiinista. Kanttiniissa on myytävänä limonadia, makeisia ja sipsejä. Tutkijat hoitavat tupakan oston ja muut ostokset säilytystilan ulkopuolelta. Myös omaisten tuomat tavarat menevät tutkijan kautta. Säilytystilassa ei ole mahdollisuutta saada lainkaan lehtiä. Kysymystä lehtien haltuun saamisesta käsitellään jaksossa 2.9 ja kysymystä tutkijoiden osallistumisesta ostosten tekoon jaksossa 2.11.

2.9 Tiedotusvälineiden seuraaminen

Säilytystilan selleihin on mahdollista saada oma radio tai televisio. Säilytysaikojen lyhennyttä pyyntöjä tulee harvoin. Poliisilaitoksen puolesta vapautensa menettäneille ei ole televisioita eikä radioita.

Säilytystilaan ei tilata sanomalehtiä. Lehtien ostaminen ja tuominen säilytystilaan on kielletty. Henkilökunnan mukaan tämä johtuu siitä, että lehdistä voi aiheutua turvallisuusriskejä.

Vapautensa menettäneiden käytössä on jonkin verran kirjoja.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 13 luvun 2 §:n mukaan tutkintavangille on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus seurata televisio- ja radio-ohjelmia ja sanomalehtiä sekä hankkia omalla kustannuksellaan aikakauslehtiä ja kirjallisuutta. Laissa ei ole säännöksiä muiden vapautensa menettäneiden osalta.

Oikeusasiamies totesi, että vaikka vapautensa menettäneillä onkin periaatteessa mahdollisuus saada oma radio tai televisio käyttöönsä, olisi perusteltua, että poliisilaitos selvittää mahdollisuutta tarjota poliisilaitoksen puolesta ainakin radioita vapautensa menettäneiden käyttöön.

Oikeusasiamies piti lainvastaisena säilytystilan käytäntöä kieltää ehdottomasti lehtien saaminen säilytystilaan. Tällaisen yleisen kiellon asettamiselle ei oikeusasiamiehen käsityksen mukaan ole lainsäädännön nojalla perusteita. Poliisilaitoksen tulisikin sallia se, että vapautensa menettäneet halutessaan voivat hankkia sanomalehtiä tai aikakauslehtiä esimerkiksi kanttiinista tai omaisten välityksellä. Yksittäistapauksessa lehden antaminen haltuun voidaan evätä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 4 luvun 1 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Poliisilaitoksen tulisi myös selvittää mahdollisuuksia tilata joitakin sanomalehtiä vapautensa menettäneiden käyttöön.

Oikeusasiamies suositteli myös, että mahdollisuus tiedotusvälineiden seurantaan tarjottaisiin mahdollisuuksien mukaan myös muille pakkokeinolain nojalla vapautensa menettäneille kuin tutkintavangeille.

2.10 Tapaamisten järjestäminen

Henkilökunnan mukaan tapaamiset järjestetään siten, että vapautensa menettänyt täyttää hakemuksen tapaamisesta. Lomake toimitetaan henkilökunnan mukaan jutun tutkijalle, joka päättää siitä, myönnetäänkö tapaaminen.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 7 luvun 1 §:n mukaan vapautensa menettäneellä on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se säilytystilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu.

Oikeusasiamies kiinnitti huomiota siihen, että poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain nojalla vapautensa menettäneillä on oikeus tapaamiin. Poikkeuksen tästä muodostaa se, jos vapautensa menettäneen yhteydenpitoa johonkin henkilöön on pakkokeinolain nojalla rajoitettu, jos tapaaminen yksittäistapauksessa evätään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n nojalla tai jos tapaajalle on määrätty 5 §:n mukainen tapaamiskielto.

Näin ollen tapaamisen järjestäminen ei ole harkinnanvaraista, jos edellä mainittuja perusteita ei ole. Yksittäisessä tapauksessa päätösvalta tapaamisen epäamisestä on säilytystilan esimiehellä tai hänen määräämällään pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä. Lähtökohtaisesti vapautensa menettäneen jutun tutkijalla ei ole päätösvaltaa asiassa.

2.11 Tutkinnan ja säilyttämisen erottelu

Euroopan neuvoston kidutuksenvastainen komitea (CPT) on Suomeen tekemillään tarkastuksilla kiinnittänyt huomiota siihen, että vastuu vapautensa menettäneiden säilyttämisestä ja epäillyn rikoksen tutkinnasta tulisi olla eri tahoilla. CPT on katsonut, että tutkintavastuun ja säilyttämismvastuun sekoittaminen muodostaa riskin väärinkäytöksille.

Laillisuusvalvonnassa on todettu, että tutkintavastuun ja säilyttämismvastuun tulisi olla hallinnollisesti ja tosiasiallisesti eriytettyjä. Jos tutkinta ja säilyttäminen ovat ”samoissa käsissä”, on vaara, että säilyttämisolosuhteet ja tutkintavangin kohtelu ovat riippuvaisia tutkinnan etenemisestä ja tutkintavangin suhtautumisesta tutkintaan. Vaikka tällaisesta ei olekaan havaintoja, jo tämän vaaran olemassaolo antaa aiheen arvostelulle.

Tarkastuksen aikana saatujen tietojen mukaan rikosasian tutkijat osallistuvat säilytystilassa monin tavoin henkilön säilyttämiseen liittyviin tehtäviin. Saatujen tietojen mukaan tutkijat päättävät osin vapautensa menettäneiden tapaamisista, puheluista ja siviiliasioiden hoidosta ja joskus myös ostoksista.

Laillisuusvalvontakäytännössä on pidetty sinällään mahdollisena, että asianmukaisen koulutuksen saanut poliisimies osallistuu vapautensa menettäneiden valvontaan.

Oikeusasiamies piti kuitenkin ongelmallisena sitä, että kyseisen vapautensa menettäneen rikosasiaa tutkiva poliisimies osallistuu yllä kuvatulla tavalla vapautensa menettäneen säilyttämissä tehtäviin ja olosuhteista päättämiseen poliisivankilassa.

Edellä todetun perusteella **oikeusasiamies katsoi**, että rikosasian tutkinta ja vapautensa menettäneen säilyttämiseen liittyvät tehtävät olisi perusteltua selkeästi erottaa toisistaan.

2.12 Päätöksenteko ja muutoksenhaku

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 17 luvussa säädetään muutoksenhausta lain nojalla tehtyihin päätöksiin. Keskeisimmät tällaiset päätöksentekotilanteet koskevat poliisin säilytystilassa omaisuuden hallussapitoa. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty muutoksenhakukiellosta minkään vapautensa menettäneen koskevan päätöksen osalta. Oikeusasiamiehen tiedossa on, että muutoksenhakua koskevaa sääntelyä on tarkoitus selkeyttää poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain uudistamisen yhteydessä.

Tarkastuksen aikana henkilökunta kertoi, ettei päätöksiä esimerkiksi omaisuuden hallussapidon epäamisestä ole tehty. Oikaisuvaatimusta varten on kaavake, mutta sitä ei käytetä. Tarkastajien havaintojen perusteella hallinnolliseen päätöksentekoon liittyvät käytännöt eivät olleet poliisivankilassa selviä eikä kirjallista päätöstä edellyttäviä tilanteita välttämättä tunnisteta.

Oikeusasiamies kiinnitti poliisilaitoksen huomiota siihen, että poliisivankilan henkilökunnan tulisi hallita lainsäädännön edellyttämät päätöksenteko- ja muutoksenhakumenettelyt. Viranomaisella on velvollisuus tuntea tilanteet, joissa kirjallinen päätös tulee tehdä. Poliisilaitoksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen parantamiseksi.

2.13 Silmälasien hallussapito

Henkilökunnan mukaan säilytystilassa on käytäntönä, että kaikilta vapautensa menettäneiltä otetaan saapuessa silmälasit pois. Lasit voidaan antaa seuraavana päivänä vapautensa menettäneen käyttöön. Käytäntöä perusteltiin turvallisuusseikoilla ja sillä, etteivät vapautensa menettäneet esimerkiksi nukkuessaan tarvitse silmälaseja.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 4 luvun 1 §:n mukaan:

”Vapautensa menettänyt saa säilytystilassa pitää hallussaan kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta. Esineen tai aineen hallussapito voidaan evätä, jos:

- 1) esineestä tai aineesta aiheutuu vaaraa henkilön turvallisuudelle tai vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitukselle;
- 2) esine tai aine erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; taikka
- 3) esineen tai aineen hallussapidosta säilytystilan olot ja valvonnan aste huomioon ottaen aiheutuu erityistä haittaa säilytystilan yleiselle järjestykselle.”

Oikeusasiamies piti lainvastaisena säilytystilan käytäntöä ottaa kaikilta vapautensa menettäneiltä silmälasit pois vapaudenmenetyksen alussa. Hänen käsityksensä mukaan silmälaseista voi vain poikkeuksellisesti aiheutua sellaista vaaraa henkilön turvallisuudelle tai erityistä haittaa säilytystilan yleiselle järjestykselle, että laissa säädetyt perusteet evätä silmälasien hallussapito täytyisivät. Oikeusasiamies piti vapautensa menettäneiden kannalta kohtuuttomana sitä, että he voivat joutua olemaan pitkiäkin aikoja ilman näkemisen kannalta välttämättömiä silmälaseja. Myös tutustuminen säilytystilan kirjalliseen materiaaliin voi joillekin vapautensa menettäneille olla mahdotonta ilman silmälaseja.

Oikeusasiamiehen käsityksen mukaan silmälasien pois ottamisessa on kysymys omaisuuden hallussapidon epäamisestä. Kuten yllä on todettu, on sinällään mahdollista, että joissain poikkeustapauksissa silmälasit on perusteltua ottaa pois vapautensa menettäneeltä.

2.14 Poliisin määräämät yhteydenpitorajoitukset

Pakkokeinolain 4 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentin mukaan esitutkinnan ollessa kesken voidaan rajoittaa kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa muuhun henkilöön, jos on syytä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoituksen. Yhteydenpitoa lähiomaisen tai muun läheisen kanssa ja yhteydenpitoa tutkintavankeuslain 9 luvun 12 §:ssä tarkoitetun edustuston kanssa voidaan rajoittaa ainoastaan rikoksen selvittämiseen liittyvistä erityisen painavista syistä. Yhteydenpitoa lähiomaiseen saadaan rajoittaa vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoituksen toteuttamiseksi.

Lain 4 luvun 4 §:n mukaan yhteydenpidon rajoittamisesta kiinniottamisen ja pidättämisen aikana päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tutkintavankeuteen liittyvästä yhteydenpidon rajoittamisesta päättää tuomioistuim.

Oikeusasiamies kiinnitti huomiota siihen, että joihinkin kiinniottoasiakirjoihin ei ollut kirjattu lainkaan perusteluja, vaikka yhteydenpito oli rajattu vain avustajaan. Oikeusasiamies katsoi, että yhteydenpitorajoitusta määrättäessä tulee kirjata ne konkreettiset perusteet, joiden perusteella yhteydenpitoa on päätetty rajoittaa.

2.15 Tarkkailuun sijoittaminen

Tarkkailuun sijoittamista varten säilytystilassa oli kameravalvottu selli. Tarkastajat tutustuivat säilytystilassa tehtyihin päätöksiin tarkkailuun sijoittamisesta.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 11 luvun 3 §:n mukaan:

Vapautensa menettänyt saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin, jos se on välttämätöntä:

- 1) päihtyneen tai päihdyttävien aineiden käyttämisen vieroitusoireista kärsivän vapautensa menettäneen terveydentilan seuraamiseksi ja hänen turvallisuutensa varmistamiseksi;
- 2) itsemurhan tai itsetuhoisen käyttäytymisen estämiseksi; taikka
- 3) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muulla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vapautensa menettäneen tai muiden henkilöiden turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastajien yleisenä havaintona oli, etteivät tarkkailuun sijoittamisen perusteet kaikilta osin välttämättä vastanneet laissa säädettyä. Oikeusasiamies on ottanut omana aloitteenaan tutkitavaksi Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen Espoon poliisivankilan käytännöt tarkkailuun sijoittamisessa. Omasta aloitteesta johtuen oikeusasiamies ei pitänyt tässä yhteydessä tarpeellisena käsitellä laajemmin tarkkailuun sijoittamiseen liittyviä kysymyksiä. **Oikeusasiamies totesi**, että joka tapauksessa poliisilaitoksella tulisi kiinnittää huomiota tarkkailuun sijoittamisen perusteisiin.

2.16 Terveydenhuollon järjestäminen ja lääkitys

Poliisivankilaan on mahdollista saada arkipäivisin sairaanhoitaja käymään. Lisäksi poliisitalossa päivystää hoitotason ambulanssi.

Poliisivankilassa on verenpaine- ja verensokerimittarit sekä defibrilaattori, joihin henkilökunta on saanut koulutuksen.

Terveydenhoitaja laittaa lääkkeet valmiiksi dosetteihin. Vartija jakaa lääkkeet. Vartijat ovat saaneet koulutuksen lääkkeiden jakamiseen. Lääkkeiden jaosta tehdään kirjaus erilliseen lääkekirjaan.

Lääkkeet säilytetään kunkin kiinniotetun lukitussa omaisuudenlokerossa. Sairaanhoitajan huoneessa on erillinen lukittava lääkekaappi.

3. TOIMENPITEET

Hämeen poliisilaitos on pöytäkirjaluonnoksen perusteella ilmoittanut (poliisilaitoksen lausunto POL-2019-43051, 26.8.2019)

- 1) kohdan 2.4 osalta, että säilytystiloissa on kokeiltu menettelyä, jossa säilöön otettavalle annetaan säilöohjeet säilytystilaan. Poliisilaitoksen mukaan menettelyn seurauksena todettiin, että säilöohjeet oli usein joko revitty tai muuten tuhottu. Käytäntö palautettiin takaisin menettelyyn, jossa säilöön otettava saa tarvitsemansa ohjeet ja säädökset niitä pyytäessä.

Toimenpiteinään poliisilaitos ilmoittaa ohjeistavansa vartijoita siten, että he kertovat saapumisen yhteydessä oleellisia perusasioita kaikille säilytystilan olosuhteista ja toiminnasta, kuten esim. sellihälytyksestä, ruokailusta, ulkoilusta, suihkuun pääsystä, soittamisesta ja valvontaviranomaisten tiedoista myös poliisilain perusteella säilöön otetuille. Kirjalliset ohjeet laaditaan myös ruotsiksi ja ne ovat saatavilla säilötilaan tullessa yhdestä paikasta saapumistilan tiskiltä. Poliisilaitos laatii kokoelman vapautensa menettäneitä koskevista säädöksistä.

- 2) kohdan 2.6 osalta, että poliisivankilassa noudatetaan poliisihallituksen ohjetta poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta 2020/2013/5490 käytäntöä, jossa säilössä olevalle on tarjottava kaksi ateriaa, joista vähintään toisen on oltava lämmin ateria. Säilössä olevalle tarjotaan poliisilaitoksen mukaan kaksi lämmintä ateriaa ja iltapala jos vapauden menetys kestää yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia. Tarpeen vaatiessa ja terveydellisistä syistä, säilöttävälle annetaan tapahtumaan soveltuvaa ravintoa.

Toimenpiteinään poliisilaitos ilmoittaa arvioivansa ruokailuajat uudelleen.

- 3) kohdan 2.7 osalta, että poliisivankilassa päivittäinen peseytyminen on järjestetty siten, että säilöön otetuilla on mahdollisuus päivittäiseen suihkussa käyntiin ja peseytymiseen huolimatta kiinteistä suihku-/pesupäivistä.

Asia ei tältä osin johda poliisilaitoksen mukaan toimenpiteisiin.

- 4) kohdan 2.9 osalta, että poliisivankilassa sallitaan säilöön otetun halutessaan hankkia sanomalehtiä tai aikakauslehtiä joko omaisilta tai kanttiinista poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 4 luvun 1 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Lisäksi poliisilaitos ilmoittaa selvittävänsä mahdollisuutta hankkia radioita ja myös muille kuin tutkintavangeille mahdollisuutta seurata tiedotusvälineitä.

- 5) kohdan 2.10 osalta, että poliisilaitos tarkentaa vapautensa menettäneen henkilön tapamisoikeuden menettelyä.
- 6) kohdan 2.11 osalta, että poliisilaitoksessa tarkennetaan ja selvennetään säilytystilan vartijoiden ja rikosta tutkivan poliisin menettelyä vapautensa menettäneen henkilön säilyttämiseen ja olosuhteista päättämiseen.
- 7) kohdan 2.12 osalta, että poliisivankilan vartijoiden koulutusta täydennetään lainsäädäntökoulutuksella päätöksenteko- ja muutoksenhakumenettelyjen tuntemisen parantamiseksi.
- 8) kohdan 2.13 osalta, että sallitaan vapautensa menettäneelle silmälasien hallussapito säilytyshuoneessa. Perustelluista syistä poikkeustapauksissa voidaan poliisilaitoksen mukaan silmälasit ottaa tilapäisesti poliisin haltuun.
- 9) kohdan 2.14 osalta, että kiinniottopöytäkirjaan kirjataan kaikki konkreettiset perusteet, joiden perusteella yhteydenpitoa on päätetty rajoittaa.
- 10) kohdan 2.15 osalta, että poliisilaitoksessa kiinnitetään tarkkailuun sijoittamisen perusteisiin huomiota vartijoiden koulutuksella.

Ottaen huomioon poliisilaitoksen tekemät toimenpiteet tarkastuksen jälkeen, oikeusasiamies katsoi, ettei tarkastus anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Peter Fagerholm
tarkastaja